

(חולין כג א וס"ג) תמות וזכרות צבהמה ואין תמות וזכרות צעופות. ומקורו צתורת כהנים צפ' אמור (כז, יט), שדרשו בפסוק דכתיב צעולה, תמים זכר צקק צכשזים וצעזים, שדוקא צבהמה תמים זכר, אצל צעולת העוף אין צריך תמות וזכרות. והיינו שיכול להציא עולת עוף נקבה. ומה הדין בחטאת העוף, דצבהמה מציא נקבה דוקא, אם יכול להציא זכר מהעוף. אינו מפורש להדיא, אמנם נראה כמו שהדין צעולה שצעוף אין צריך זכרות, כמו כן בחטאת העוף אין צריך נקבה דוקא. וכן נראה מלשון הרמב"ם בהל' איסורי מזבח (פ"ג ה"א) שכתב, אין המומין פוסלין צעוף, וכן אחד הזכר ואחד הנקבה צעוף, שלא נאמר תמים זכר אלא צבהמה בלבד. ומפורש יותר ברמב"ם הל' מעשה הקרצנות, שכתב שם (פ"א ה"א) כל הקרצנות של מייני נפש חיה צאין מחמשה מינין בלבד, מן הצקק ומן הכשזים ומן העזים ומן התורים ומן צני היונה. ושוב כתב שם (ה"ח-ט), עולת צבהמה אינה צאה אלא מן הזכרים בלבד, והיא צאה מן הכשזים ומן העזים ומן הצקק. ומן התורים ומן צני יונה, ואחד צהן הזכר והנקבה. החטאת צאה מחמשת המינים האלו מן הזכרים ומן הנקבות כו' ע"ש. והרי חמשת המינים הם, צקק כשזים עזים ותורים וצני יונה, ועל כל חמשת המינים כתב שבאים מן הזכרים ומן הנקבות, [צבהמה הנשיא ומשיח וצית דין מציאין חטאת זכר]. הרי מפורש דחטאת העוף יכול להציא גם זכר.

ועיין בדברי המאירי צמס' שקלים (פ"ב מ"ד), שחשב שם כל הקרצנות ממה הם צאים, וכתב שעולת צבהמה צאה משלשת המינין צקק צאן ועז, ואינה צאה אלא מן הזכרים אצל לא מן הנקבות, ועולת העוף צאה משני המינין

תורים וצני יונה ואין צהן חילוק צין זכר לנקבה. ושוב כתב, חטאת צבהמה צאה מכל המינין צין זכרים צין נקבות כו' ע"ש. ולא הזכיר שחטאת העוף צאה צין זכר צין נקבה. אמנם היות שמלשונו נראה צרור שדצריו מצוסקים על דצרי הרמב"ם בהל' מעה"ק הנ"ל, נראה מש"כ חטאת צבהמה צאה כו', הוא ט"ס, וצ"ל חטאת צאה מכל המינין צין זכרים צין נקבות. וקאי צין על חטאת צבהמה וצין חטאת העוף. ועיין עוד בדברי המאירי בקידושין (נה א).

והנה צספר יד אליהו [רגולר] ח"ב (דף עה ע"ב אות ג'), נשאל צענין זה אם חטאת העוף יכול להציא גם זכר, והשואל רצה להוכיח מהגמ' צתמורה (יד א), דפריך והרי חטאת דקרצן יחיד היא ונקבה אחיא זכר לא אחיא כו'. וקשה למה לא משני דאיכא חטאת העוף דאין תמות וזכרות צעופות, וכמו דמשני שם מקודם על פירכת והרי עולה דקרצן יחיד היא וזכר אחיא נקבה לא אחיא. ומוכח דחטאת העוף אין יכול להציא זכר. והיד אליהו שם נדחק ליישב דאין ראה מהתם ע"ש. איצרא צבר עמד צזה צשיטה מקוצלת תמורה שם צהשמטות, דהו"ל להש"ס לתרץ כן, ומשני לה שפיר צשני תירוצים. וצעל יד אליהו שכתב תשובתו צשנת תר"ט, לא היה לפניו השיטה מקוצלת שנדפס רק אחרי שנת תר"מ צוילנא. וכן צהגהות חשק שלמה תמורה שם עמד צזה, וכתב דהש"ס היה יכול לתרץ דאיכא חטאת העוף, אלא מילתא דעדיפא משני דמשכת לה זכר בחטאת גם גצי צבהמה ע"ש. ומכל זה מצואר, דלרצותינו צ"ל היה הדבר פשוט, דחטאת העוף יכול להציא זכר.

ובספרים ציינו מקור לזה מתוספתא צתמורה (פ"א ה"ט), אלו דצרים שצין